

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců JUDr. Tomáše Langáška a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci navrhovatele: **R. Š.**, v řízení o kasační stížnosti navrhovatele proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 5. 2014, č. j. 1 Na 10/2014 - 16,

t a k t o :

- I. Návrh navrhovatele na ustanovení zástupce v řízení o kasační stížnosti proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 5. 2014, č. j. 1 Na 10/2014 - 16, **s e z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- III. Navrhovatel **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Podanou kasační stížností se navrhovatel (dále též „stěžovatel“) domáhá zrušení v záhlaví označeného usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 5. 2014, č. j. 1 Na 10/2014 - 16 (dále jen „napadené usnesení“), jímž byla zamítnuta jeho žádost o osvobození od soudních poplatků a na ustanovení zástupce z řad advokátů, kterou stěžovatel podal před zahájením řízení (podáním žaloby) proti rozhodnutí správního orgánu.

V odůvodnění napadeného usnesení krajský soud uvedl, že vycházel z prohlášení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, v němž navrhovatel uvedl, že žije ve společné domácnosti s manželkou a dvěma nezletilými dcerami, přičemž všechny tyto osoby jsou na něm

finančně závislé. Současně uvedl, že on sám je finančně závislý na manželce. Dále jako osobu na žalobci finančně závislou, s níž však nežije ve společné domácnosti, uvedl syna R. R. (nar. X). Navrhovatel dále uvedl, že má příjem jako neuvolněný zastupitel města Štramberku v měsíční čisté výši 468 Kč, příjmy z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr nemá žádné a pokud jde o příjmy z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti uvedl, že je v daňové ztrátě 91.719 Kč za poslední zdaňovací období, přičemž jeho předmětem podnikání je maloobchod. Toto tvrzení doložil kopií priznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2013. Navrhovatel uvedl, že nepobírá žádné příjmy z hmotného a sociálního zabezpečení ani žádné další příjmy. Jeho manželka je spolupracující osobou – OSVČ a je tedy rovněž ve stejné daňové ztrátě jako navrhovatel. Jiné příjmy nemá. Na syna R. má navrhovatel soudně stanovenou vyživovací povinnost ve výši 1.000 Kč měsíčně. V přehledu závazků k 31. 12. 2013 uvedl: DPH 94.888 Kč, silniční daň 4.500 Kč, daň ze závislé činnosti 150 Kč, dále sociální pojištění za zaměstnance 66.800 Kč, zdravotní pojištění za zaměstnance 33.182 Kč, sociální pojištění OSVČ na sebe a manželku 62.238 Kč a 58.757 Kč a zdravotní pojištění na oba 49.640 Kč a 20.976 Kč. Navrhovatel uvedl, že má běžné životní potřeby rodiny zahrnující stravu, hygienické potřeby, apod., dále inkaso, úhradu za spotřebu vody, tepla, elektřiny včetně provozovny cca 14.000 Kč měsíčně. V přehledu osobního majetku žalobce uvedl, že vlastní byt v bytovém domě ve Štramberku, kde jeho vlastnický podíl tvoří 1/5 a stejně tak nebytové prostory ve stejném domě ve stejném podílu. Hodnota těchto nemovitostí je cca 500.000 Kč a 340.304 Kč. Dále vlastní jiný nebytový prostor v k. ú. Štramberk v hodnotě cca 340.000 Kč a osobní automobil rok výroby 2008 v hodnotě asi 120.000 Kč.

Krajský soud vyhodnotil rozhodné skutečnosti pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, v platném znění (dále jen „s. ř. s.“). Především posuzoval otázku, zda navrhovatel hodnověrným způsobem doložil, že nemá dostatečné prostředky k úhradě soudních poplatků a dospěl k závěru, že k tomu v posuzované věci nedošlo. Navrhovatel věrohodným způsobem neprokázal své majetkové a výdělkové poměry a tedy neprokázal, že nemá dostatečné prostředky k úhradě soudního poplatku. Navrhovatel na jedné straně tvrdí, že je živitelem čtyřčlenné rodiny a navíc má vyživovací povinnost k synovi, jenž s ním nežije ve společné domácnosti, uvádí výčet svých závazků, dokládá, že je v daňové ztrátě. Z obsahu předloženého daňového priznání lze vyčíst také to, že rozdíly mezi příjmy a výdaji za poslední zdanitelné období činily 82.994 Kč, což je v podstatě jediný tvrzený příjem navrhovatelovy rodiny, který v přepočtu na jeden kalendářní měsíc činí 6.916 Kč. Navrhovatel sice uvedl, že vlastní nemovitosti, ale ve vztahu k nim netvrdí, že by byly zdrojem příjmů, neboť žádné další příjmy neuvádí. Dle svého tvrzení navrhovatel ani jeho manželka nepobírají žádné dávky a nemají ani žádné další příjmy, než ze svého podnikání v oblasti maloobchodu. Pravidelné měsíční výdaje přitom navrhovatel určil přibližnou částkou 14.000 Kč a k tomu uvedl pravidelné platby zdravotního a sociálního pojištění na sebe a manželku. Krajský soud na základě navrhovatelových tvrzení dospěl k závěru, že navrhovatel věrohodným způsobem neprokázal své majetkové a výdělkové poměry, neboť není zřejmé, z čeho jeho čtyřčlenná rodina žije a uspokojuje své základní životní potřeby. Tvrzení navrhovatele vyznívá tak, že jeho rodina je zcela bez prostředků, což krajský soud považuje za nemožné a tudíž nepravdivé. Na základě uvedeného nebylo možno dospět k jinému závěru, než že navrhovatelem tvrzené údaje jsou nevěrohodné, případně neúplné, takže není dána existence zákonných podmínek, na jejichž základě by

pokračování

mohl krajský soud rozhodnout o návrhu na osvobození od soudních poplatků, když navrhovatel nedoložil a neosvědčil, že nemá dostatečné prostředky. Žádost navrhovatele o osvobození od soudních poplatků proto krajský soud zamítl, z čehož vyplývá, že neshledal podmínky ani pro ustanovení zástupce pro budoucí řízení ve správním soudnictví.

Proti napadenému usnesení krajského soudu podal navrhovatel kasační stížnost, v níž uvedl, že to takto v dnešní době chodí, že si příbuzní musí dočasně nějak vypomáhat. To případ i rodiny stěžovatele, neboť s manželkou mají řadu příbuzných, sourozence a také rodiče (dokonce i pracující), kteří jim pochopitelně vypomáhají.

Na výzvu Nejvyššího správního soudu k doplnění kasační stížnosti reagoval stěžovatel podáním ze dne 14. 8. 2014, v němž uvedl, že není schopen uvést další konkrétní právní námitky, v nichž spatřuje naplnění tvrzených kasačních důvodů. Proto požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o kasační stížnosti.

Stěžovatel na výzvu zdejšího soudu doložil své aktuální majetkové a výdělkové poměry vyplněným formulářem potvrzení. Z něho Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatel pracuje na hlavní pracovní poměr – pracovní smlouva, a dále je členem zastupitelstva města Štramberka. Z potvrzení zaměstnavatele vyplývá, že stěžovatel dosahuje průměrného čistého měsíčního výdělku 25.748 Kč, což je ovšem částka odpovídající součtu čistých měsíčních příjmů za měsíce duben (468 Kč), květen (10.604 Kč) a červen (14.676 Kč) roku 2014, což je doloženo samostatným potvrzením Městského úřadu Štramberk. Průměrný čistý měsíční výdělek stěžovatele ve druhém kalendářním čtvrtletí roku 2014 činil 8.583 Kč. Stěžovatel mimo uvedené pracovní aktivity živnostensky podniká, přičemž za poslední zdaňovací období dosáhl daňové ztráty – 91.719 Kč. Stěžovatel dále uvedl, že vlastní ve společném jmění manželů spoluvlastnický podíl ve výši (1/5) na bytě v bytovém domě č. p. 746, Bařiny, k.ú. Štramberk v údajné hodnotě 500.000 Kč, dále ve společném jmění manželů spoluvlastnický podíl (1/5) na nebytovém prostoru č. j. 779/1 v k. ú. Štramberk v údajné hodnotě 340 304 Kč, dále jiný nebytový prostor č. jednotky 779/1 v k. ú. Štramberk ve společném jmění manželů a konečně osobní automobil zn. Opel Zafira, r. v. 2008, v údajné hodnotě cca 120.000 Kč. Stěžovatel má celkem tři děti, z nichž dvě žijí ve společné domácnosti s ním a jeho manželkou, přičemž na třetí dítě platí stěžovatel částku 1.000 Kč měsíčně. Stěžovatel přiložil i přehled dluhů, z něhož vyplývá, že dluží zejména z titulu pojistného na zdravotní a sociální pojištění za svou osobu a za manželku částku 391.181 Kč.

Nejvyšší správní soud v první řadě vyhodnotil žádost stěžovatele o ustanovení zástupce pro řízení o předmětné kasační stížnosti. Jakkoliv z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že jde-li o kasační stížnost proti usnesení o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, není třeba na povinném zastoupení stěžovatele trvat, neboť by to znamenalo jen řetězení daného problému (viz k tomu rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 – 41, přístupný na www.nssoud.cz), stěžovatel přesto o ustanovení zástupce požádal. V takovém případě je Nejvyšší správní soud povinen se s jeho návrhem zabývat a rozhodnout o něm.

Podle § 35 odst. 8 s. ř. s. platí, že navrhovatel, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové vydaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát. Požádá-li navrhovatel o osvobození od soudních poplatků nebo o ustanovení zástupce, po dobu od podání takové žádosti do právní moci rozhodnutí o ní neběží lhůta stanovená pro podání návrhu na zahájení řízení. Zástupce ustanovený v řízení před krajským soudem, je-li jím advokát, zastupuje navrhovatele i v řízení o kasační stížnosti.

Z citace uvedeného zákonného ustanovení vyplývá, že účastníku řízení lze ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1.) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a 2.) jestliže je to nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů.

Podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. platí, že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.

Z ustálené judikatury ve věcech osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce vyplývá, že soud nemůže zjišťovat skutečnosti rozhodné pro osvobození od soudních poplatků z úřední povinnosti, neboť zásada vyšetřovací se zde neuplatní (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, přístupný na www.nssoud.cz). Vzhledem k tomu, že plné osvobození od soudních poplatků má být podle zákonné dikce § 36 odst. 3 s. ř. s. „výjimečným“ procesním krokem, pro nějž musí existovat zvlášť závažné důvody, Nejvyšší správní soud nemohl za daných okolností stěžovatelově návrhu na ustanovení zástupce vyhovět (viz k tomu obdobně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 – 88, přístupný na www.nssoud.cz).

Z aktuálně zjištěných osobních, majetkových a výtěžkových poměrů stěžovatele vyplývá, že stěžovatel je zaměstnancem i osobou samostatně výdělečně činnou, přičemž v současné době mu doložitelné příjmy plynou pouze ze závislé činnosti (hlídání koupaliště, odměny neuvolněného člena zastupitelstva města Štramberk). Kromě toho ovšem jsou manželé Švarcovi vlastníky několika nemovitostí a osobního automobilu nezanedbatelné ceny. Jestliže stěžovatel v kasační stížnosti uvádí, že příbuzní jeho rodině finančně pomáhají, tyto příjmy v potvrzení o osobních, výtěžkových a majetkových poměrech nijak nedoložil. Vyčíslené závazky stěžovatele jsou sice vysoké (391.181 Kč), nicméně není zřejmé, zda jsou věřiteli vymáhány či zda odpovídají realitě.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že zjištěné celkové majetkové a výtěžkové poměry stěžovatele neodůvodňují osvobození od soudních poplatků, které je podmínkou

pokračování

pro ustanovení zástupce z řad advokátů na náklady státu. Stěžovatel a jeho manželka totiž disponují nemovitostmi, které neplní jen účely nezbytného bydlení pro rodinu (spoluvlastnictví nebytového prostoru v údajné hodnotě 340.000 Kč), které mohli již dříve zpeněžit a použít na úhradu svých dluhů, tak i příp. soudních výloh. Z vlastnictví nemovitosti či více nemovitostí lze soudit na to, že stěžovatel má prostředky, z nichž tyto nemovitosti udržuje, či dokonce, že z těchto nemovitostí má určitý výnos. Vlastnictví nemovitosti, stejně jako jiných hodnotných věcí, tedy je jedním z hledisek, z nichž lze usuzovat na majetkové poměry, jakož i na prostředky, jimiž účastník disponuje (viz k tomu obdobně usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2010, č. j. 1 As 23/2009 - 95, přístupné na www.nssoud.cz). Pokud stěžovatel a jeho rodina získávají prostředky pro svou obživu od rodiny, je třeba také připomenout, že zjevně nevyužívají systému dávek pomoci v hmotné nouzi, které řešení nepříznivých sociálních situací slouží. Tím spíše se lze podívat této skutečnosti v situaci, kdy má stěžovatel početnou rodinu, tudíž jeho životní minimum rodiny je v důsledku této skutečnosti ze zákona vyšší, a také z toho pohledu, že podnikání stěžovateli evidentně nepřináší zisk. Z toho vyplývá, že stěžovatel a jeho rodina zřejmě nejsou v situaci hmotné nouze, která by jim znemožňovala uhrazovat své běžné náklady.

Jelikož stěžovatel nesplňuje podmínku pro osvobození od soudních poplatků, nemůže mu být ani za splnění podmínky potřeby ochrany práv (která je v řízení o kasační stížnosti z povahy věci vždy splněna) vyhověno. Z toho důvodu soud rozhodl, jak je ve výroku I. uvedeno. Nicméně, jak již bylo uvedeno, to nijak nebrání věcnému přezkumu napadeného usnesení alespoň v tom rozsahu námitek, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti a také těch kasačních důvodů, k nimž by musel Nejvyšší správní soud přihlídnout ex offio (§ 103 odst. 1 písm. c), d) s. ř. s.).

K samotnému přezkumu napadeného usnesení krajského soudu Nejvyšší správní soud předně uvádí, že stěžovatelova sociální situace se mezi nynějším posouzením jeho žádosti v řízení o kasační stížnosti a posouzením krajského soudu v napadeném usnesení zásadním způsobem nezměnila, i když je zapotřebí připomenout, že ve druhém čtvrtletí roku 2014 se stěžovateli zvýšily příjmy ze zaměstnání, které v prvním čtvrtletí roku 2014 (které stěžovatel doložil krajskému soudu) činily pouze 468 Kč měsíčně. Nejvyšší správní soud se však i přesto ztotožňuje s vyhodnocením krajského soudu, který dospěl k závěru, že navrhovatel věrohodným způsobem neprokázal své majetkové a výdělkové poměry, neboť není zřejmé, z čeho jeho čtyřčlenná rodina žije a uspokojuje své základní životní potřeby. Je na stěžovateli, aby soudu věrohodně doložil, že splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků. To stěžovatel i přes formální splnění uložené procesní povinnosti neučinil, neboť jím předložená fakta nevedou k přesvědčivému závěru, že stěžovatel nemá jiné příjmy, z nichž uhrazuje potřeby své a potřeby své rodiny. Pokud stěžovatel uvádí, že je normální, že jeho rodině přispívají příbuzní, jen to dokládá skutečnost, že nedoložil své celkové majetkové a výdělkové poměry dostatečným a přezkoumatelným způsobem, a tak neunesl své důkazní břemeno (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Ve zbytku odkazuje Nejvyšší správní soud na výše vyložené důvody pro zamítnutí návrhu na osvobození od soudních poplatků a ustanovení právního zástupce v předmětném řízení o kasační stížnosti.

Na okraj věci Nejvyšší správní soud uvádí, že neustanovení zástupce před zahájením řízení před krajským soudem (resp. podáním žaloby) stěžovateli nezpůsobilo újmu v právu na přístup k soudu, neboť stěžovatel si může i bez zástupce z řad advokátů podat žalobu, příp. znovu požádat o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce po podání žaloby, změní-li se jeho celkové majetkové a výdělkové poměry (srv. k tomu obdobně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 5 Afs 155/2005 - 172, přístupný na www.nssoud.cz).

Z uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl ve smyslu ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s.

Jelikož navrhovatel nebyl v řízení úspěšný, nemá právo na náhradu nákladů řízení, které vynaložil (§ 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. září 2014

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu